

MANIFEST HLUCHOSLEPÝCH
(Poselství hluchoslepých členů VIA Sdružení hluchoslepých české veřejnosti)

Schváleno valnou hromadou členů VIA Sdružení hluchoslepých
konané ve Zbyslavci dne 14. května 2002

Preambule

1. podle odhadu žijí v České republice nejméně 4 tisíce hluchoslepých lidí všech věkových skupin. Lidí zarostlých do mlčení, tápajících mlhou nevidění.

Hluchoslepi lidé a lidská civilizace

2. Žijeme v podmínkách audiovizuální civilizace. Lidské dorozumívání, komunikace, spolupráce a orientace jsou založeny na tom, že člověk své prostředí vnímá ponejvíce sluchem a zrakem, a na tom, že lidé se navzájem vidí a slyší. Audiovizuální vazby jsou základem sítě mezilidských setkání, vztahů a lidského společenství.
3. Do této sítě lidských vztahů jsme vetkáni také my, hluchoslepi lidé! Jsme její součástí a chceme být živým článkem tohoto procesu. Podněty k rozvíjení a naplňování lidství chceme nejen přijímat, ale také rozdávat. Chceme mít plnou účast na tom, co filozof Martin Buber vyjádřil slovy: Lidé si navzájem podávají nebeský chléb bytí sebou samými.
4. Ale na rozdíl od většiny lidí nám uši a oči vypovídají službu. Předivo lidských vztahů a kontaktů se světem nám zůstává utajeno, zahaleno ve stěží proniknutelném tichu a mlze. Je nebezpečí, že vlákna těchto vztahů budou vytržena z uzlíků své osnovy. Proto tím více zapojujeme další smysly, než je sluch a zrak. Svě okolí a životní prostředí poznáváme zejména hmatem, s lidmi kolem sebe se dorozumíváme prostřednictvím dotyků. A stále se urputně snažíme vypomáhat si zbytky sluchu a zraku, jsou-li jaké; vždyť mohou alespoň částečně s podporou různě složitých pomůcek a přístrojů zmírňovat obtíže hluchoslepoty. To vše podstupujeme, abychom se ze všech svých sil vyrovnali s překážkou zvanou hluchoslepotou.

Co je to hluchoslepotu

5. Hluchoslepotu je jedinečné postižení, které je způsobeno kombinací vážného poškození sluchu a zraku. Všechny moderní definice hluchoslepoty mají jedno společné. Shodují se v tom, že se tento termín vztahuje nejen na osoby s úplnou ztrátou sluchu a zraku, ale i na jedince, kteří mají tyto funkce postiženy jen částečně. Znamená to důležitou věc, totiž že hluchoslepy člověk nemusí být vždycky úplně hluchý a slepý. Může také být těžce nedoslýchavý a slabozraký, nebo hluchý a slabozraký či slepý a nedoslýchavý. Ale v žádném případě hluchoslepotu nemůže a nikdy nesmí být důvodem k rezignaci!

Na hluchoslepotu musíme reagovat

6. Hluchoslepotu je výzvou! Je bezpodmínečně nutné na ni reagovat. Platí to nejen pro okolí hluchoslepeho jedince, ale se zvláštním důrazem především pro samotné hluchoslepe lidi. Vždyť právě oni jsou bytostně kompetentní k vyřešení své hluchoslepoty ve svém životě. Vidící a slyšící člověk není sto proniknout do hlubin propasti hluchoslepoty, aby ji pochopil. Na odbornících a dalších lidech kolem hluchoslepeho ale spočívá jiná velmi důležitá a nezastupitelná role, totiž role

podpůrná, neboť zprostředkovávají hluchoslepým lidem účinnou psychologickou a pedagogickou pomoc, kvalitní služby všeho druhu, moderní pomůcky.

Životní program, cíl a cesta hluchoslepých lidí

7. Hluchoslepi lidé by měli především v rámci svých možností usilovat o včlenění se do společenství ostatních lidí a zapojení se do spolupráce. Toho je schopen člověk, který si je vědom sama sebe, svých možností a své hodnoty. Proto je velmi důležité, aby si hluchoslepi lidé uvědomovali, hlouběji poznávali a pozitivně rozvíjeli svoji identitu.
8. Cestou k tomuto cíli je seberealizace, neboli uskutečňování a nasazování svých osobních možností a tvořivé podstaty, a to nejen pro sebe sama, ale také pro druhé. Je opravdu zapotřebí v životní praxi důsledně uskutečňovat možnost svobodné vlastní lidské činnosti a tvořivosti. Znamená to radikální orientaci na činnost, komunikaci, zájem o potřeby druhých lidí a spolupráci s nimi.
9. Je potřeba harmonicky se vyrovnávat s nepříjemným důsledkem hluchoslepoty, jímž je závislost na pomoci druhých lidí. Klíčem k řešení je emancipace; Jejím smyslem je překonání uvedeného rozporu mezi závislostí pramenící z hluchoslepoty a lidskou povinností seberealizace. Podmínkou úspěchu je, že člověk při hodnocení své závislosti dozraje a pochopí nejen svou závislost, ale i hranice své možné nezávislosti. Tak najdeme prostor pro emancipaci jak v oblasti osobních vztahů, tak v rovině právního systému společnosti. Emancipace se tak stává efektivním prostředkem, který se staví proti případné lhostejnosti a tvrdosti lidí a proti nezájmu a bezpráví společnosti. Jde už o možnost určité kritiky, jíž mohou být společenství a společnost dále rozvíjeny.
10. S emancipací souvisí informování veřejnosti a prosazování a hájení svých práv. Důležitým nástrojem jsou vlastní národní, regionální a mezinárodní organizace. Zde mohou hluchoslepi lidé uplatňovat svoji občanskou iniciativu, vzájemnou pomoc a svépomoc. Zde mají jistotu, že jejich hlas je doopravdy slyšet, že je vnímán jako skutečně autentický a že mu druzí naslouchají.

Postoj společnosti k hluchoslepým lidem

11. začíná se více hovořit o hluchoslepých lidech a je to dobře. Důležité ale je, aby se o hluchoslepých lidech hovořilo s nimi, nikoli bez nich! Hluchoslepi lidé jsou v první řadě lidé jako každý jiný. Není člověkem druhé kategorie. Je třeba s ním počítat, respektovat jej, brát jej vážně. Má nárok na volný přístup k lidským právům a svobodám a na jejich uplatňování ve svém životě jako ostatní lidé. k tomu potřebuje pomoc, která mu usnadní překonávat handicap hluchoslepoty: účinné služby, pomůcky a další prostředky. Při jejich navrhování, plánování a realizaci musí příslušní činitelé a odborní pracovníci spolupracovat s hluchoslepými lidmi a přijímat je jako rovnocenné spoluřešitele a partnery, kteří jsou odborníky "na život s hluchoslepotou". Ostatně pro celou společnost, tedy jak pro jednotlivce tak pro její složky, musí platit, že hluchoslepi lidé jsou její součástí, že jsou jejími plnoprávními a plnohodnotnými členy, a to bez ohledu na svůj věk a stupeň postižení. Vláda a další odpovědné orgány, úřady, instituce a organizace mají mít tuto skutečnost na zřeteli a podporovat její prosazování ve společenské praxi.

Výzva

12. Vyzýváme všechny kompetentní organizace, ústavy, instituce, úřady, správní a ústavní orgány, aby v duchu svého společenského poslání uplatnily své pravomoci a vahou své autority vyvíjely, prosazovaly a uskutečňovaly takové iniciativy, programy, kroky a opatření, které mohou přispět ke zlepšení kvality života hluchoslepých lidí.

13. mnoho dobrého a užitečného pro hluchoslepé lidi bylo již vykonáno. Například již bezmála deset let je u nás zajištěna výchovná péče o hluchoslepé děti. Svoji činnost úspěšně rozvíjejí občanská sdružení na pomoc hluchoslepým lidem. Je legislativně zakotveno používání červenobílé hole pro hluchoslepé lidi, což přispívá k naší větší bezpečnosti při chůzi v rušných ulicích. Můžeme získávat mnohé důležité kompenzační pomůcky, které zabezpečují naši komunikaci, orientaci a spojení se světem.
14. Potýkáme se ale s bolestným problémem, totiž že mnohdy máme stále jen pouhou možnost určitou pomůcku získat. K naší velké smůle je moderní špičková technika, která by mohla být znamenitým pomocníkem, pro většinu z nás cenově nedostupná. Podobně je tomu se službami, kdy nelze vždy vystačit s rodinnou nebo sousedskou výpomocí. Postrádáme jistotu, že v případě potřeby skutečně potřebnou pomůcku nebo službu získáme. Velmi často slyšíme z kompetentních míst, že naše potřeby jsou sice důležité, ale že nejsou peníze. Důsledkem takového rozhodnutí je, že hluchoslepý člověk se propadne do své hluchoslepoty a nitky či vlákna, které jej mohly spojovat s jeho společenským, kulturním a fyzickým životním prostředím, jsou zprerhávány.
15. navzdory tomu své úsilí o zapojení se do života s ostatními lidmi nevzdáváme. Nepodléháme beznaději, nepoddáváme se rozčarování. i když mohli bychom se podívat některým představám o tom, co je pro společnost nezbytné a co "zbytné".

Náměty ke spolupráci

16. zveme ke spolupráci! Při vytváření a zlepšování podmínek pro zapojení hluchoslepých lidí do společnosti stojí před námi opravdu mnoho úkolů! Vždyť Už jen samotné navrhování, příprava a prosazování podkladů, projektů a programů vyžaduje mnoho mravenčí práce a součinnosti řady lidí. Každá upřímně míněná a účelná iniciativa je přínosem!
17. Naléhavými úkoly při rozvíjení pomoci hluchoslepým občanům dnes jsou:
  - Aktualizace sociálních zákonů tak, aby bylo pamatováno také na potřeby hluchoslepých lidí.
  - Vytvoření takového zařízení nového druhu, které bude specializováno na praktické uskutečňování společenské rehabilitace hluchoslepých osob, a ve kterém najdou domov osaměle žijící dospělí hluchoslepi lidé.
  - Zavedení služby osobní asistence pro hluchoslepé lidi, zejména služby tlumočnicko-průvodcovské.
  - Včasné diagnostikování hluchoslepoty a včasná důsledná pomoc lidem postiženým hluchoslepotou.
  - Udržení, zachování a prohlubování čínorodých kontaktů hluchoslepých lidí s jejich fyzickým, společenským a kulturním prostředím. Naléhavá je otázka jednak znakového jazyka pro hluchoslepé lidi a jednak tak zvané celostní interaktivní (spoluutvářené) komunikace hluchoslepých lidí . Je to dlouhodobý úkol, který je řešitelný pohybem zdola od samotných hluchoslepých. Nemůžeme čekat a spoléhat, že to někdo za nás udělá. Podobně jako se podařilo uvést do praxe Lormovu abecedu, musíme nyní uvádět do života i tuto celostní komunikaci. Je to námět pro vlastní svépomocné činnosti hluchoslepých lidí!

Závěr: odkaz Heleny Kellerové

18. Trvalou inspirací a povzbuzením kéž nám jsou slova Heleny Kellerové, nejslavnějšího hluchoslepeho člověka v dosavadních dějinách světa: "nemáme prosit o úkoly, které jsou přiměřené našim silám, ale o sílu, která odpovídá našim úkolům".

